

In het kader van zijn benoeming tot voorzitter van de Hoge Raad voor de economische beroepen, ontving Jean-Paul Servais een delegatie

van het IAB, bestaande uit Johan De Leenheer (Voorzitter), Gérard Delvaux (Vice-Voorzitter) en Philip Van Eeckhoutte (Secretaris-generaal). Het onderhoud verliep in een gemoedelijke sfeer. De IAB-directie kreeg dan ook de gelegenheid om de grote vragen te stellen die leven bij haar leden. Jean-Paul Servais stelde in dit onderhoud trouwens dat hij de economische beroepen meer in de kijker wenst te plaatsen door in overleg met de verschillende betrokken instituten nieuwe initiatieven te nemen van wetenschappelijke aard of gevolg te geven aan initiatieven van de Regering in het kader van de toekomstige wet betreffende de werknemersparticipatie in het kapitaal en in de winst van de vennootschappen of andere wetgeving.

Nieuwe uitdagingen voor de economische beroepen

JEAN-PAUL SERVAIS

IEC : Wat is de bedoeling van de verschillende werkgroepen die u hebt opgericht?

Jean-Paul Servais : We waren overeengekomen dat de instituten ons hun voorstellen en wensen zouden meedelen met betrekking tot de diverse initiatieven die de leden van de Hoge Raad voor de economische beroepen hebben voorgesteld aangaande de oprichting van werkgroepen in materies waar de Hoge Raad een toegevoegde waarde zou kunnen leveren. Ik wijs erop dat die werkgroepen niet tot doel hebben om zich bezig te houden met de interne organisatie van de instituten. Die organisatie valt uiteraard onder de autonomie van de instituten en de vrije beroepen in kwestie. Het doel van de Hoge Raad is in dat opzicht totaal anders, namelijk: bekijken voor welke materies een gemeenschappelijk overleg de zaken zou kunnen versnellen, met name door de leden van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten en de stafleden van het IAB

te laten deelnemen aan voorbereidende vergaderingen, om toelichtingen te geven die kunnen bijdragen tot het formuleren van adviezen door de Hoge Raad. In dat perspectief en volgens de behandelde materie zullen de werkgroepen die geleidelijk zullen worden opgericht zogenoemde 'bilaterale' groepen zijn (in de zin dat ze vertegenwoordigers van het betrokken instituut en van de Hoge Raad zullen verenigen) of 'multilaterale' groepen (groepen die vertegenwoordigers van verschillende instituten verenigen die geïnteresseerd zijn in het thema waarover gedebatteerd wordt in die werkgroep). Het spreekt voor zich dat alleen de voltallige Hoge Raad bevoegd is om in voorkomend geval de ontwerpadviezen of –aanbevelingen afkomstig van de Hoge Raad goed te keuren.

IEC : Er zal dus echt een nauwe samenwerking komen tussen de instituten en uw Raad?

Jean-Paul Servais : Zeer zeker. Ik verheug me daar niet alleen om, maar moet er bovendien aan toevoegen dat het een vernieuwing is voor de Hoge Raad voor de economische beroepen. Die vernieuwing is essentieel want de deelname van de vertegenwoordigers van de instituten en van

vergaderingen voor de beroepen

de vakspecialisten aan dit overleg zal onder meer bijdragen tot de toegevoegde waarde waarnaar ik eerder verwees. Ik ben blij met het resultaat en kan enkel maar wensen dat we verder in deze richting blijven gaan.

IEC : Over welke materies gaan die werkgroepen zich buigen?

Jean-Paul Servais : Jean-Paul Servais: We hebben die werkgroepen niet volgens hun belang ingedeeld. De instituten kregen de vrije keuze om zelf hun prioriteiten te bepalen. Dat heeft het IAB dan ook gedaan door het belang van de werkgroep over de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent te onderstrepen, wat wellicht geen verrassing is. De andere instituten hebben andere prioriteiten opgegeven en dat is maar goed ook. De economische en politieke actualiteit heeft de Hoge Raad ertoe aangezet zijn aandacht meer toe te spitsen op het beroep van de bedrijfsrevisor en op de vereiste onafhankelijkheid om die functie uit te oefenen. Het advies dat de Hoge Raad hierover recent heeft uitgebracht doet overigens geen afbreuk aan een gelijkaardige denkoefening die men inzake de toepassing van corporate governance op de andere economi-

De deelname van de economische beroepen aan het overleg aangevat door de Hoge Raad is niet enkel noodzakelijk maar zorgt ook voor een toegevoegde waarde.

sche beroepen, zou kunnen uitvoeren. Maar ik denk dat het nuttig is om zich te buigen over andere beroepen, in casu de accountant en de belastingconsulent, waarbij we moeten proberen om samen te bekijken welke antwoorden we kunnen geven op de talrijke vragen die zich momenteel stellen over de toegang tot het beroep.

Wat het toegangsexamen tot de stage van accountant en/of belastingconsulent betreft, werden in de laatste vergadering van de Hoge Raad de verschillende voorontwerpen van koninklijke besluiten onderzocht betreffende de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent die voor advies werden voorgelegd. Uit deze voorbereidende discussie blijkt dat de Hoge Raad op de agenda van de volgende vergadering een aantal punten wenst te zetten die, in methodologische termen, als volgt kunnen worden voorgesteld. De leden van de Hoge Raad hebben ten eerste hun wens geuit om de materies van die eerste proef te onderzoeken. De situatie is voor de accountants uiteraard anders dan voor de belastingconsulenten, omdat het koninklijk besluit dat voor advies werd voorgelegd, de koninklijke besluiten van april 1990 betreffende de toegang

tot het beroep van accountants vervangt. Er zijn dus een aantal bepalingen die gedeeltelijk "gekend" zijn voor wat de accountants betreft, maar er zijn ook totaal nieuwe bepalingen voor de belastingconsulenten. De Hoge Raad zal overigens veel aandacht schenken aan de problematiek van de vrijstellingen voor het toegangsexamen voor de stage om elke 'expectation gap' te vermijden.

De Hoge Raad zal ook andere punten onderzoeken, zoals bijvoorbeeld de begindatum van de stage, de materies van de tussentijdse proeven tijdens de stage van accountant of belastingconsulent, maar ook het statuut, de samenstelling en de opdrachten van de Stagecommissie.

De Hoge Raad is verder belast met het uitbrengen van een advies over de teksten die de Richtlijn 89/48/EEG van 21 december 1988 betreffende een algemeen systeem van erkenning van de diploma's van hoger onderwijs voor beroepsopleidingen van minimum drie jaar moeten omzetten in Belgisch recht. Die bepalingen hebben tot doel de onderdanen van de andere lidstaten die hun diploma in hun land behaalden (of in een ander land van de Europese Unie) te laten toetreden tot de gereglementeerde beroepen in een andere lidstaat van de Europese Unie.

Andere werkgroepen waarvan de Raad en de verschillende betrokken instituten gezamenlijk hebben beslist ze geleidelijk op te richten, zouden verschillende aspecten van de multiprofessionele samenleving, de strijd tegen witwaspraktijken of de verschillende IFAC-normen (Assurance engagement, ...) moeten behandelen. Wat specifiek de problematiek van het witwassen van geld betreft, is het duidelijk dat we de resultaten van vroeger overleg dat georganiseerd is geweest met de vertegenwoordigers van de verschillende economische beroepen gaan onderzoeken. Maar er moet misschien ook rekening worden gehouden met een nieuw element, namelijk de ontwikkelingen op het Europees vlak inzake het politiek akkoord over de richtlijn over witwaspraktijken, nl. de uitbreiding van het toepassingsveld ervan naar verschillende vrije beroepen (advocaten, ...).

IEC : Maar het is niet de enige werkgroep die (opnieuw) in actie treedt?

Jean-Paul Servais : Neen, natuurlijk niet. In een andere werkgroep, zullen we de impact van de mogelijke verplichte toepassing van de IAS-normen proberen te evalueren in het kader van de activiteiten en bevoegdheden van de economische beroepen. Natuurlijk moeten we ons niet buigen over de technische inhoud van de normen of het toepassingsveld ratione personae en materiae (alleen de beursgenoteerde vennootschappen, verplicht gebruik van de IAS-normen alleen voor de geconsolideerde rekeningen of ook voor de statutaire rekeningen, wat met de samenhang van het boekhoudkundig recht en het fiscaal recht in België, ...). Dat is de rol van de nationale politieke overheden en boekhoudkundige "standard setters", zoals de Commissie voor Boekhoudkundige Normen, maar het gaat er eerder om te onderzoeken wat dit concreet zal veranderen voor de economische beroepen. In de memorie van toelichting bij het voorstel van de Europese verordening over de toepassing van de IAS-normen stelt de Europese Commissie zelf dat het belangrijk is dat onder meer de gebruikers, de voorbereiders en het accountancyberoep verenigd worden vanaf het beginstadium voor de uitwerking van de normen op internationaal niveau en de technische evaluatie van de normen vóór hun invoering door de Europese Unie.

U vermoedt het al, de werkgroepen houden zich niet enkel bezig met bovengenoemde onderwerpen. De werkgroep die verantwoordelijk is voor de evolutie van het beroepsgeheim zou ook een belangrijke rol moeten spelen. In elk geval is dit een materie die voortdurend evolueert en men kan zich de vraag

De wetgever stelt een nieuwe opdracht voor de accountants voor, met name de waardering van het aandeel dat aan de werknemers wordt toegekend in het kader van werknemersparticipatie.

stellen wat de eventuele toegevoegde waarde is die de Hoge Raad zou kunnen leveren. Ik wil van de gelegenheid trouwens gebruik maken om te benadrukken dat we bij onze overleggroepen wellicht ook externe personaliteiten, die geen deel uitmaken van de Hoge Raad of de instituten, moeten betrekken. Nemen we bijvoorbeeld de werkgroep van het beroepsgeheim: het is duidelijk dat de bijdrage van vakspecialisten in zeer technische materies aanzienlijk kan zijn. Het is een niet te verwaarlozen input, denk ik.

IEC : Is er een precieze timing vastgelegd voor al deze materies?

Jean-Paul Servais : Momenteel niet. De timing hangt een beetje af van de politieke agenda. De Hoge Raad "nieuwe versie" bestaat nog maar sinds kort. Maar het is duidelijk dat de leden en medewerkers van de Hoge Raad zich proactief willen inzetten in de verschillende dossiers die op de tafel van de Hoge Raad liggen en alles in het werk willen stellen om de economische beroepen te ondersteunen in hun ontwikkeling.

IEC : Welke initiatieven wilt u nemen om de economische beroepen meer in de kijker te plaatsen?

Jean-Paul Servais : Persoonlijk zie ik dat vooral langs twee hoofdassen. De eerste as is van wetenschappelijke aard. Ik zou alles wat kan bijdragen tot het onderzoek in België inzake het recht van de economische beroepen en het boekhoudrecht willen promoten. Dit vertaalt zich mogelijk in het organiseren van colloquia of het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek.

De tweede as bestaat erin om de omkadering van nieuwe opdrachten of activiteiten van leden van de economische beroepen en accountants en belastingconsulenten in het bijzonder te ondersteunen en te begeleiden. Ik geef hiervan maar één voorbeeld: het wetsontwerp betreffende de werknemersparticipatie in het kapitaal en in de winst van de vennootschappen, dat de Commissie van Financiën van de Kamer van Volksvertegenwoordigers recent unaniem heeft goedgekeurd. De Regering heeft in dat wetsontwerp een bepaling ingevoegd waardoor het mogelijk is een beroep te doen op de diensten van bedrijfsrevisoren en externe accountants voor de berekening van de belastbare basis voorzien in het wetsontwerp, in geval van deelname in het kapitaal van de onderneming door de werknemers. De Regering heeft een formule voorgesteld op basis waarvan het volgende systeem mogelijk zou worden: elke keer dat er een verdeling plaatsvindt in de vorm van niet-beursgenoteerde aandelen, zal de waarde van het aandeel bepaald worden door de betrokken vennootschap, volgens overeenkomstig advies van ofwel een bedrijfsrevisor ofwel een externe accountant. Zo wordt enigszins de vergetelheid van de wetgever in het kader van de wet op de stock options opgevangen, die aan het einde van de vorige legislatuur werd aangenomen. De Regering heeft trouwens aangekondigd een optioneel, dus niet-verplicht rulingsysteem op te zetten en dat nog altijd in het kader van de waardering van niet-beursgenoteerde aandelen.

Om de economische beroepen beter in de kijker te plaatsen, zou verder een overleg georganiseerd kunnen worden – in het kader van een herwaardering van de starters en de KMO's – om de leefbaarheid van die starters te waarborgen.

Om de opstelling van geconsolideerde rekeningen volgens de IAS-normen mogelijk te maken, is het van belang dat de betrokken vennootschappen een grote inspanning leveren inzake opleiding, maar ook hun boekhoudkundige diensten reorganiseren.

IEC : Kunt u in het kort het belang van dit wetsontwerp betreffende werknemersparticipatie toelichten voor onze lezers die de evolutie op dit vlak niet van dichtbij zouden hebben gevolgd?

Jean-Paul Servais : Graag. De huidige Regering heeft zich tot doel gesteld een wettelijk kader te scheppen die de werknemersparticipatie in België aantrekkelijker moet maken. De onderliggende filosofie bestaat erin in het licht te stellen dat de werknemersparticipatie belangrijke voordelen van diverse aard moet kunnen bieden. In het nieuwe klimaat van concurrentie kunnen immers enkel de ondernemingen die de interne samenwerking van alle werknemers stimuleren, hun groei handhaven, hun rendabiliteit verbeteren en bovendien het welzijn van hun werknemers bevorderen. Maar in tegenstelling tot de ons omringende landen, ontbrak er in het arsenaal van bestaande wetgevende maatregelen in België een instrument waardoor, naar het voorbeeld van Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland en Duitsland, alle werknemers voordeel kunnen halen uit de rendabiliteit van de onderneming of de groep waarvoor ze werken. Slechts 5% van de bedienden in België deelt immers in de winst van hun onderneming. Een cijfer dat moet worden vergeleken met dat van Nederland (13%), Groot-Brittannië (13%) en Frankrijk (26%).

IEC : Hoe verklaart u zo'n groot verschil in de cijfers?

Jean-Paul Servais : Dit komt door een zekere terughoudendheid, die te maken heeft met de waardering en betrokkenheid van de werknemers tegenover de winst of het verlies van hun bedrijf of groep. Om rekening te houden met die terughoudendheid, had de regering het voorzitterschap van een werkgroep over dit delicate thema aan professor Paul De Grauwe toevertrouwd. Hij heeft dit met veel ijver en voldoende nuancering gedaan want zijn synthesesnota werd unaniem aanvaard door de huidige politieke coalitie en het Parlement. De krachtlijnen van dat verslag zijn in een wetsontwerp omgezet. Wanneer dit wetsontwerp van kracht zal worden en dat zal niet lang meer duren, dan wordt het mogelijk om alle werknemers financieel te motiveren, ofwel in contant geld (met een belasting van 25% onder de vorm

van een taks die wordt afgehouden aan de bron + 13,07% persoonlijke solidariteitsbijdragen), ofwel in aandelen (met één afhouding aan de bron van 15%).

In het tweede geval is de belasting minder omdat rekening wordt gehouden met het hoger risico voor de werknemer en zijn grotere betrokkenheid op het "leven" van de onderneming. In dit kader stelt de wetgever dus een nieuwe opdracht voor de accountants voor, in de vorm van een waardering van het aandeel dat aan de werknemers wordt toegekend.

IEC : Hoever staat men in het dossier van de publiciteit in het kader van de economische beroepen?

Jean-Paul Servais : Het is op dit ogenblik nog te vroeg om erover te praten, maar het dossier staat op de agenda van de volgende vergadering van de Hoge Raad, om te zien wat het standpunt van de leden is. Het dossier volgt dus de normale procedure. Het spreekt voor zich dat in het onderzoek van dit dossier rekening moet worden gehouden met de evolutie van het Europese en Belgische wettelijke kader. We denken uiteraard aan het belang van de coherentie van het voorgelegde document met de initiatieven van de Minister van Justitie over vergelijkende reclame.

IEC : Een totaal ander onderwerp: wat zijn volgens u de gevolgen voor de Belgische ondernemingen van de goedkeuring van de IAS-normen door de Europese Commissie? De Europese Commissie heeft hierover een mededeling gedaan op 13 juni 2000.

Jean-Paul Servais : Als die Europese Verordening van 20 december 2000 die gepubliceerd is op 13 februari 2001, goedgekeurd zou worden, dan zou dit betekenen dat men in België van een afwijkend systeem dat enkel van toepassing is op de vennootschappen ("global players") die op vrijwillige basis op een ander systeem willen overstappen, zou overgaan naar een wettelijke verplichting voor bepaalde categorieën van vennootschappen (tenminste de beursgenoteerde ondernemingen) of zelfs voor alle vennootschappen inzake de opstelling van geconsolideerde rekeningen. Die verplichting zou kunnen worden uitgebreid tot de opstelling van de statutaire jaarrekeningen, maar die beslissing zou niet zonder gevolg zijn, omdat er in België een nauwe band bestaat tussen de boekhoudkundige regels en de belastbare basis van de ondernemingen.

Ik wil eraan herinneren dat de Europese Commissie de invoering van een verordening en niet van een Europese richtlijn heeft voorgesteld. Het essentiële verschil is dat een verordening rechtstreeks toepasselijk is (in ieder geval voor wat de minimale verplichting betreft – in casu het gebruik van de IAS-normen voor de opstelling van de geconsolideerde rekeningen door de beursgenoteerde vennootschappen).

Wat daarentegen het toepassingsveld *ratione personae* en *materiae* van de verordening in het Belgische juridische kader betreft, zullen verschillende principebesluiten op middellange termijn moeten worden genomen. Die besluiten kunnen trouwens kort samengevat worden in de vorm van vragen:

- Moet het principe van de eenheid van rekeningen gehandhaafd blijven?
- Moet in de specifieke sectoren van de kredietinstellingen of verzekeringsmaatschappijen de nieuwe verplichting al dan niet uitgebreid worden naar alle vennootschappen van die twee sectoren om de vergelijkbaarheid van de gepubliceerde cijfers te waarborgen?
- Moet de verplichting om geconsolideerde (zelfs statutaire) rekeningen op te stellen, uitgebreid worden naar bepaalde categorieën van bedrijven buiten de kredietinstellingen en de verzekeringsmaatschappijen?
- Moet in het kader van de omzetting in België vooruit gelopen worden op 2005 of 2004, de twee tijdschema's die momenteel op Europees niveau zijn vastgesteld?

Ik meen dat een debat ten gronde op korte termijn moet worden aangevat zodat een duidelijk standpunt door de Belgische Regering kan worden ingenomen en dit voordat de Europese normen zijn goedgekeurd. Een andere fundamentele vraag inzake de opleiding van de economische beroepers met betrekking tot het IASC-referentiesysteem is of men al dan niet het systeem van afwijkingen moet behouden. Het antwoord op die vraag omvat twee luiken. Ten eerste zou tot 2005 het systeem van afwijkingen dat in de jaren negentig werd ingesteld, moeten blijven bestaan omdat het de bedrijven die wensen vooruit te lopen op 2005, zal mogelijk maken sneller over te stappen op de IAS-normen voor het opstellen van hun geconsolideerde rekeningen. Ten tweede: zodra de richtlijn in een Belgische wet omgezet zal zijn, zal het nut van het behoud van het afwijkend systeem afhangen van het toepassingsveld bepaald door de regering.

IEC : Wat wilt u hiermee zeggen?

Jean-Paul Servais : Als alle ondernemingen die onderworpen zijn aan de opstelling van geconsolideerde rekeningen dat moeten doen volgens de IAS-normen, dan heeft het afwijkend systeem geen bestaansreden meer. Als daarentegen het toepassingsveld beperkt wordt tot bepaalde categorieën van bedrijven – bijvoorbeeld de beursgenoteerde bedrijven – dan zou het afwijkend systeem zijn nut volledig behouden, want het zou de vennootschappen de mogelijkheid bieden om geleidelijk over te stappen van één vennootschapscategorie (vennootschappen die onderworpen zijn aan het Belgische recht voor de opstelling hun geconsolideerde rekeningen) naar de andere categorie (vennootschappen die onderworpen zijn aan de IAS-normen voor de opstelling van hun geconsolideerde rekeningen). Een dergelijke geleidelijke en vrijwillige overgang zou de boekhoudkundige vakspecialisten en eventueel de fiscale specialisten kunnen aanzetten tot een proactieve aanpak om de talrijke facetten van dat nieuwe referentiesysteem aan te leren, waarvan de onderliggende filosofie niet noodzakelijk dezelfde is als die die tot op heden de ontwikkeling van het Belgisch boekhoudkundig recht heeft overheerst. Het tegendeel is waar voor sommige boekhoudkundige bewerkingen!

IEC : Zijn er andere gevolgen verbonden aan die mededeling van de Europese Commissie van 13 juni?

Jean-Paul Servais : Er zijn er verschillende uiteraard. Om geconsolideerde rekeningen te kunnen opstellen overeenkomstig de IAS-normen vanaf 2005, is het van belang dat de betrokken bedrijven op heel korte termijn zich klaarstomen inzake de opleiding van hun personeel en de aanpassing van hun boekhoudsysteem, dat binnen elk bedrijf moet instaan voor het verzamelen van informatie en de doeltreffende verwerking ervan als de statutaire rekeningen van de verschillende entiteiten van de Belgische groep overeenkomstig de huidige Belgische boekhoudkundige normen blijven worden opgesteld. Die opleiding is des te belangrijker omdat in België maar weinig universitaire instellingen en onderwijsinstellingen van het lange type een cursus internationale boekhoudnormen in hun lessenspakket opnemen, zelfs als optie. Tal van kaderleden en leden van economische beroepen, zoals accountants en belastingconsulenten moeten daarom zeer snel aan zelfstudie doen om de uitdaging van onze Europese politiek aan te kunnen.

IEC : Zijn er ook vertaalproblemen die kunnen opduiken?

Jean-Paul Servais : Zeker en vast. Het opleggen van de IAS-normen aan bepaalde categorieën van bedrijven veronderstelt de vertaling van die normen in de drie verschillende landstalen. Het lijkt me de taak van de Europese Commissie om dit vertaalwerk te coördineren en de vertalingen officieel te laten erkennen door de instanties van het IASC. Ik wil hier duidelijk benadrukken dat de Europese Unie de eerste geografische zone zou zijn waarbinnen de IAS-normalisatie van toepassing zou zijn op belangrijke groepen van bedrijven die geconsolideerde rekeningen publiceren. Dit vormt een nieuw politiek gegeven dat opmerkelijk is omdat het niet langer noodzakelijk verbonden is met een of andere verplichting van erkenning van het IASC-referentiesysteem door de Amerikaanse beursautoriteiten. Tal van vennootschappen die op een Europese beursmarkt genoteerd zijn, zullen immers niet per se geïnteresseerd zijn in een introductie op de beurs in de Verenigde Staten. Dit is nieuw en moet naar voren worden gebracht in de onderhandelingen met de Amerikaanse autoriteiten. Maar dat is niet het enige belangrijke gevolg, er zijn er nog andere. De bedrijven moeten bijvoorbeeld beseffen dat het gebruik van de IAS-normen de Europese markten, waar voortdurend allianties en hergroeperingen plaatsvinden, aantrekkelijker zal maken. De confrontatie van de overheersende juridische tradities binnen de Europese Unie zal niet noodzakelijk zonder gevolgen blijven voor de eventuele risico's op aansprakelijkheidsvorderingen opgelopen door de beursgenoteerde vennootschappen. Maar zover zijn we nog niet. Ik denk persoonlijk dat die veranderingen ons eerder tevreden moeten stemmen en we ons moeten aanpassen – zoals ook de leden van uw Instituut elke dag doen – aan de nieuwe regels van de markt. Voor het overige, en dat is voorlopig mijn besluit, stel ik vast dat er een bestendige relatie is opgebouwd tussen uw Instituut en de Hoge Raad. Mijn relaties met het Instituut bestaan al langer dan gisteren. In de loop der tijd heb ik uitstekende contacten met de leidinggevende instanties van het IAB aangeknoopt en in het kader van mijn nieuwe functie zal ik ervoor zorgen dat die geest van samenwerking en wederzijdse sympathie onze relaties blijft beheersen.